

Broj: 03-34-2-132-1/20
Sarajevo, 13.2.2020. godine

- INSTITUCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

PREDMET: Pojmovi radnog staža, penzijskog staža i staža osiguranja, pojašnjenje, dostavlja se.-

Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija), ali i druge institucije Bosne i Hercegovine u svom radu susreću se sa pojmovima radnog staža, penzijskog staža i staža osiguranja kao i njihovog priznavanja, od kojih neki nisu na odgovarajući način definisani ili postoje nedoumice u definisanju istog. Agencija je do sada dala samo pojašnjenje radnog iskustva (akt 03-34-2-781/16 od 21.9.2016. godine), ali ne i ovih ostalih pojmova, s obzirom da isti služe u različite svrhe (radno iskustvo služi samo u svrhu prijave na oglas i postavljenja na radno mjesto). Stoga je potrebno pojasniti pojmove radnog staža, penzijskog staža i staža osiguranja, kao i način njihovog dokazivanja, a ovo pojašnjenje je zasnovano na mišljenjima i drugim aktima Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske, Federalnog zavoda za penzijsko – mirovinsko i invalidsko osiguranje (PIO-MIO), te Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO) RS.

1. **Radni staž** kao pojam dugo vremena nije bio zakonski regulisan, a čak ni sada nije jedinstveno regulisan na području cijele Bosne i Hercegovine. Međutim, prema Mišljenju Ministarstva pravde BiH, broj 09-02-4-10441/19 od 10.12.2019. godine, radni staž jeste vrijeme provedeno u radnom odnosu kod poslodavca i kao takav je institut radnog prava (za razliku od penzijskog staža i staža osiguranja koji su instituti socijalnog prava). Za postojanje radnog staža nisu od značaja radno mjesto na kojem je lice radilo (što je značajno za radno iskustvo), ni prijava nadležnim organima (što je od značaja za penzijski staž), niti uplata doprinosa (što je od značaja za staž osiguranja). Za postojanje radnog staža samo je od značaja da je određeni period proveden na radu i u radnom odnosu kod određenog poslodavca, a za njegovo dokazivanje da je o tome izdata javna isprava. Radni staž za zaposlene u institucijama je bitan za ostvarivanje određenih prava iz radnog odnosa, kao što su dodatak na platu, naknadu za prekobrojnost i raspolaganje, uvećanje godišnjeg odmora, itd.

Kada su u pitanju javne isprave kojima se dokazuje radni staž, tradicionalno se isti dokazivao radnom knjižicom, a po potrebi i potvrdom ili uvjerenjem. Naime, uvjerenja ili potvrde koja izdaju poslodavci, a posebno kada je poslodavac državni organ ili javnopravno tijelo, imaju značaj javne isprave i dokazuju ono što se u njima potvrđuje ili određuje, uz mogućnost dokazivanja da podaci u njima nisu tačni, ali u odsustvu jačih protivdokaza, podaci iz njih se moraju uzeti kao istiniti. Međutim, situacija se ovdje mijenja, jer su u Federaciji Bosne i Hercegovine radne knjižice prestale važiti čime je njihova dokazna snaga ako potiču iz tog entiteta, znatno smanjena (iako iste nastavljaju dokazivati ono što je u njima upisano). U svakom slučaju, kako zakoni niti drugi propisi ne predviđaju hijerarhiju dokazne snage javnih isprava, što i nije odlučujuće ako dokazi iz jedne javne isprave ne

isključuju dokaze iz druge, to se dokazivanje radnog staža ravnopravno može vršiti kako uvjerenjem ili potvrdom, tako i radnom knjižicom. Kada određeni period radnog staža nije upisan u radnu knjižicu, tada je relevantan radni staž obuhvaćen potvrdom ili uvjerenjem, posebno u slučaju kada u tom periodu u radnu knjižicu ništa nije upisano. Jedino u slučaju kada bi u radnoj knjižici bio upisan drugi poslodavac, ili bi drugi upis u radnoj knjižici pobijao podatke iz potvrde ili uvjerenja (nezaposlenost, zaposlenje u inostranstvu), trebalo bi se provesti dodatno utvrđivanje pribavljanjem dodatne potvrde ili uvjerenja od poslodavca. Radni staž se načelno (iako ne neophodno) podudara sa penzijskim stažom, dok se sa posebnim stažom može ali ne mora podudarati. Zaključno, radni staž je dokazan ako o njemu postoji potvrda ili uvjerenje i/ili je isti upisan u radnu knjižicu.

2. Penzijski staž i staž osiguranja: ovi pojmovi su propisani zakonima o penzijskom i invalidskom osiguranju važećim na teritoriji Bosne i Hercegovine, koji su zakoni u pojmovnom smislu usaglašeni u oba entiteta. Tako je penzijski staž svo vrijeme provedeno u osiguranju, koje obuhvata i staž osiguranja (kao period za koji su uplaćeni i doprinosi, a može biti i sa uvećanim trajanjem), te posebni staž kao priznati staž za vrijeme provedeno u oružanim i policijskim snagama (i na eventualno drugim zadacima), za vrijeme rata.

Za obaveze iz radnog odnosa načelno je jedino relevantan staž osiguranja, a to je period proveden u osiguranju **za koji je poslodavac uplaćivao doprinose**, te pod istim uslovima i beneficirani staž. Staž osiguranja, uključujući i staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, relevantan je konkretno kod prestanka radnog odnosa. I ovdje su podaci iz radne knjižice od sekundarnog značaja, odnosno validni podaci o stažu osiguranja su isključivo oni kojima raspolažu nosioci osiguranja, odnosno Federalni zavod za PIO-MIO i Fond za PIO RS, te se kod prestanka radnog odnosa od njih trebaju pribavljati ovi podaci.

Što se tiče posebnog staža, s obzirom da se ovaj staž odnosi na period rata, ratnog stanja, odnosno neposredne ratne opasnosti, isti može ali ne mora biti obuhvaćen radnim stažom, i to kod istog subjekta (vojna lica i policajci kojima je u strukturama odbrane, vojske ili policije priznat radnopravni status), ali i kod drugog pravnog lica (što se odnosi na lica koja su pristupila oružanim snagama, uz istovremeno postojanje radnog odnosa kod drugog poslodavca). Inače, sam po sebi posebni staž nije od značaja za obaveze niti prava iz radnog odnosa, već samo kod ostvarivanja prava na penziju kod nosioca osiguranja nakon prestanka radnog odnosa.

Pored posebnog staža, penzijski staž takođe obuhvata i period proveden u osiguranju za koji poslodavac nije uplatio doprinose, te za prava i obaveze iz radnog odnosa prema zakonima Bosne i Hercegovine isti u načelu nije relevantan, a može takođe biti relevantan kod ostvarivanja prava na penziju kod nosioca osiguranja nakon prestanka radnog odnosa, i to samo u određenim slučajevima, za šta je nadležan nosilac osiguranja.

Posebno pitanje koje je potrebno razjasniti predstavlja uplata doprinosa prije izbivanja rata u Bosni i Hercegovini, kao i za vrijeme rata (ratnog stanja, neposredne ratne opasnosti). Ovdje je od odlučujućeg značaja stav Federalnog zavoda za PIO-MIO s obzirom na njegovo pravno sljedništvo sa Društvenim fondom za penzijsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine Sarajevo, koji je bio jedini nosilac osiguranja na teritoriji Bosne i Hercegovine do aprila 1992. godine. S tim u vezi, Federalni zavod za PIO-MIO je više puta ponovio stav da se uplata doprinosa do aprila 1992. godine ne dovodi u pitanje za sva zaposlena lica, osim za lica koja su obavljala privatnu djelatnost (obveznici samostalnih djelatnosti). Dakle, za lica koja su bila zaposlena u državnim organima, društvenim preduzećima i ustanovama smatra se da su do 31.3.1992. godine izvršene sve uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. Ovakav stav postoji zbog toga što Federalni zavod za PIO-MIO smatra da se, imajući u vidu način funkcionisanja bivše SDK i nemogućnosti isplate plate bez istovremene uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, ne može dovoditi u pitanje uplata doprinosa zaposlenicima bivših (kako navode) državnih preduzeća i ustanova. Naprotiv, za period nakon aprila 1992. godine, da bi isti bio obuhvaćen stažom osiguranja, potrebno je da su za isti u matičnoj evidenciji nosilaca osiguranja evidentirani podaci o uplatama doprinosa.

Znači, period do aprila 1992. godine se za sve zaposlene koji nisu obavljali privatnu djelatnost, računa u staž osiguranja, dok je za period nakon toga potrebno da su kod nosilaca osiguranja evidentirani podaci o uplatama doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Agencija smatra da će ovo pojašnjenje pomoći institucijama da donose pravilnije odluke vezano za prava i obaveze iz radnog odnosa, ali i da će isto pomoći i zaposlenim u institucijama prilikom njihovog ostvarivanja prava iz radnog odnosa, zbog čega sugerišemo da se sa istim upoznaju i zaposleni u institucijama.

Prilog: Mišljenje Ministarstva pravde BiH,
br. 09-02-4-10441/19 od 10.12.2019. godine

Dostavljeno:

- naslovu
- arhiva

DIREKTOR

Neven Akšamija